

Na muší planetě

Christian Morgenstern

Nám lidem zle je, zle je
na muší planetě,
neboť se nám tam děje,
co mouchám na světě.

Kdekdo tam celý ulepený
na lidolapce dožívá,
a jiní jsou zas odsouzeni
na doživotí do piva.

V jednom jsou k nám však
mouchy přece
lidštější aspoň o kousek:
Nepijí nás tak slepě v mléce
a nevpékají do housek.

(Moudří blázni. Z němčiny přeložil
Emanuel Frynta)

vysvětlení:
Morgenstern [morgnštern]

PRÁCE S TEXTEM:

1. Pokus se vlastními slovy zachytit život člověka třeba na psí planetě.
2. Vyhledej v textu slovo, které vzniklo skládáním. Vysvětli jeho význam.

Abych nebyl darmošlap

Miroslav Stoniš

Orenka mi řekla: „Jsi darmošlap. Až zemřeš, nic po tobě nezůstane. Měl bys něco udělat.“

„Proč mě rozptyluješ?“ zeptal jsem se. Právě jsem totiž četl zajímavou brožuru o významu kanalizace pro velehory Pamír. Ale Orenka se nedala: „Měl bys jít aspoň na severní pól a zastřelit ledního medvěda. Vylámal bys mu zuby a udělal z nich pro mě náhrdelník. A kožich bychom položili na válendu.“ Mluvila ještě chvíli a mně nezbylo než odložit brožuru a obout si okované boty. Už se asi nikdy nedovím, jaký užitek by přinesla kanalizace velehorám Pamír.

Odebral jsem se do Celetné ulice. Otevřel jsem jedny dveře a pozdravil: „Dobrý den, pane Celetný.“ Pan Celetný byl mužík v bílé náprsenice, ve fraku a cylindru. „Pojďte dál,“ řekl a vedl mě jantarovými schody do zadních místností. V kuchyni se zastavil. „Co si přejete, pa-

ne Kerim?“ Odpověděl jsem: „Jízdenku do druhohor.“ Celetný přikývl a naznačil, abych ho následoval. Došli jsme do ložnice, kde v posteli ležela nahá žena s hořícími vlasy. Celetý vytáhl z nočního stolku malý papírek a podal mi jej. „Prosím,“ řekl, „máte přímé spojení.“ Poděkoval jsem a zeptal se, co dlužím. „Nic! Nic! Nic! Bylo mi ctí, pane Kerim.“ Když jsme odcházeli, sfoukl hořící vlasy a ložnici zamkl.

Cesta do druhohor byla snadná. Neandrtálci si mě nevšímali, mamutům jsem byl lhostejný, mastodonti mi nevěnovali pozornost, šavlozubí tygři na mě nedostali chuť, jenom levá bota mě tlačila. Z podrážky vylezl hřebík a píchal mě do paty.

V druhohorách jsem si sedl na vyvrácený kmen a díval se na defilé ohromných ještěřů. Největší byli brontosauři. Náhle se k jednomu přihnul zlý tyranosaurus a chtěl ho sežrat, ale když mě uviděl, zastyděl se. Vytáhl jsem z tlumoku silonový provaz, udělal smyčku, hodil jsem ji brontosaurovi kolem krku a odvedl ho do Prahy. Chtěl jsem ho ukázat panu Celetnému, ale do úzké Celetné uličky jsme se nevešli. Šli jsme tedy přímo na Václavák. Policisté nám zajišťovali volnou cestu jako k sa-nitce. Došli jsme k Národnímu muzeu. Zabouchal jsem na vrata. Zřízenci, který vyhlédl oknem, jsem řekl: „Tady máte brontosaura. Můžete si ho vycpat a posypat naftalínem.“

Když jsem se vrátil domů, Orenka zvolala: „Cením si tě, Kerime!“ – a podala mi Večerní Prahu, kde byla o mé cestě původní reportáž.

(Povídky pod polštář)

PRÁCE S TEXTEM:

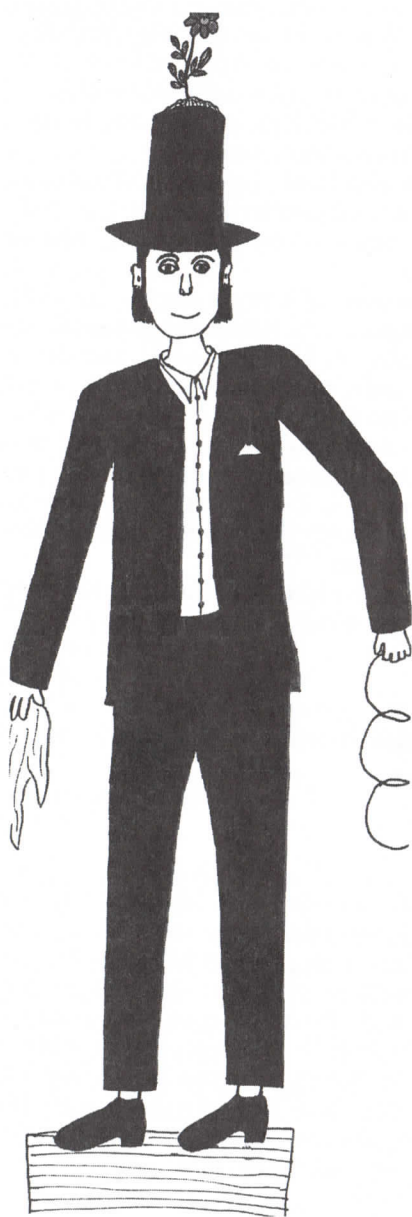
Pokus se napsat podobný příběh, ale změň důvod své cesty.

Tři sny pana učitele a pan Tau

Ota Hofman

Pan Tau pochopil. Náhle byl rád, že odešel od kluka Emila. Nad třetí á, plnou bouchacích kuliček, vstávaly někdy hrůzou vlasy i jemu. Rozhodl se jednat. Po hrbolatém zipu přešplhal k škvíře, kterou se mohl protáhnout z aktovky. Pokoj byl prázdný. Rychle se proměnil z malého Pana Tau ve velkého Pana Tau. Jestli někdo potřeboval pomoc, byl to pan učitel. S rozbitým kolozvedačem. S kolem, které se v pádu rozlétlo na dva kusy. S dvaatřiceti vlasy, které se marně snažil sčesat na pěšinku. Pan Tau by už už zatočil buřinkou, kdyby nenahlédl do kuchyňky. Zarazil se. Na čistě prostřeném stole stál ten nejchudší oběd, jaký kdy viděl. Vajíčko. Dvě topinky. Dvě mrkve.

Tau zesmutněl.

Sáhl po buřince plné kouzel...

Dvě kostky cukru? Nebo tři? Čaj v konvici omamně voněl. Pan učitel zaváhal. Rozhodl se: Dvě kostky, mlsal jsem už dost. Hodil do čaje dvě kostky cukru a zamíchal, aby donesl konvici na stůl. Nedonesl ji. Úlekem mu vypadla z ruky. Vajíčko, na které se těšil, zmizelo. I mrkve a topinky. Náhle měl dojem, že se stal obětí zločinného spiknutí. Stůl se prohýbal pod jídly, která mu doktor zakázal. Uprostřed ležela dozlatova upečená kachna. Bažant špikovaný slaninou. Srnčí na smetaně.

„Vepřové po čínsku! Má dieta!“

„Puding Diplomat!“

Těžká francouzská vína z kraje Bordeaux. Humři. Langusty. Kaviár. Šneci s rozetřeným bylinovým máslem.

Raději zavřel oči. Vycouval pozpátku z kuchyně, aby odolal svodům. Vůně pečené kachny ho pronásledovala až do před síně. Marně prohledal celý byt. Ten, kdo změnil jídla, uprchl.

I s jeho vajíčkem.

A mrkví.

Byl to dokonalý zločin. Podobal se Záhadě komnaty, kterou si pan učitel přečetl v rozdrbaném sešitku, zabaveném žáku Abrhámovi. I tam řešení chybělo. Poslední dvě stránky žák Abrhám ztratil. Text končil naprosto nečekaně větou:

„Všecko je jasné,“ zvolal inspektor vítězoslavně. „Klíč k záhadě...“

V slavné Vraždě v ulici Morgue páchala zločiny opice. Krkolomně vnikala do bytů po římsách. Víc

detektivek už Hlavsa neznal. Zauvažoval i o opici. Opice mohla teoreticky ukrást vejce i mrkev. Žádná opice na světě by však nedokázala přinést v hubě do bytu v druhém patře srnčí na smetaně a bažanta a kaviár.

Záhada zůstala záhadou. Pana učitele utěšovalo jediné. Zločinec (ať už to byl kdokoliv) nechal na pokoji alespoň kaktusy. Uklidnil se. Sáhl do aktovky a s důvěrou otevřel láhev ELIXÍRU PRO VZRŮST VLASŮ. TISÍCE DĚKOVNÝCH DOPISŮ, aby ji vyzkoušel. Vůbec ho nenapadlo, že před malou chvílí držel v ruce klíč k záhadě. Aktovku. Na panáčka v buřince, kterého do aktovky vložil ve škole a který ze zavřeného aktovky tajemně zmizel, už zapomněl.

Pan Tau na pana učitele ne. Nedopatření s obědem ho mrzelo. Těšilo ho, že může Hlavsovi udělat radost alespoň teď. Zatočil buřinkou. Proměnit elixír v zázračný elixír bylo víc než snadné. A druhé velké přání...

Zbledl.

Ořechová vůně zaplavila celý pokoj. Krůpěje spraye poletovaly ve vzduchu. Několik kapek elixíru dopadlo na kaktus mezi zrcátka. Z ostnů začaly růst stříbrné nitky.

Učitel zazíral.

Obyčejný kaktus se před jeho očima měnil v chlupatý kaktus. Elixír pracoval spolehlivě. Hlavsa jako v horečce sáhl po příručce pro pěstitele kaktusů. Pak po telefonu. Vytočil číslo školy a vykřikl:

„Ředitel? Tady Echinocactus myriostigma! Jenže má vousy! Jako Krakonoš!“

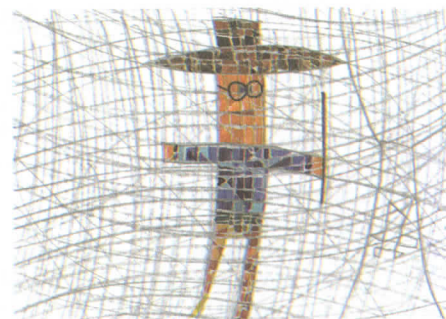
Jako v snách slyšel, jak se ten na druhém konci drátu zasmál:

„Echinocactus myriostigma? Nenechte se vysmát, kolego. Kdybyste řekl Cephalocereus nympha aurea...“ Hlas na druhém konci nečekaně zvážněl: „Že měl dřív ostny a teď vousy? Ne! To by znamenalo neuvěřitelnou mutaci! Jedu k vám!“

Pana učitele zalil pocit štěstí. Stane se slavným. Už i pan ředitel...

Natočil zrcátko.

A vykřikl:

„Nejezděte! Myju si vlasy!“

„Vy?“

„Já.“ Hlavsa se zděšeně díval do zrcátka. Měl teď vlasy až po ramena. Jako Abrahám. „Nemohu přijímat návštěvy! Ani Echinocactus myriostigma!“ Zavěsil. Rozběhl se do koupelny pro nůžky. Vzpomněl si, jak ještě ráno řekl Abrahámovi:

„Ať ti dá maminka na holiče!“

Vzdychl.

S vlasy až na ramena nemohl na oči nikomu. Ani na ulici, ani do školy. To bylo nejhorší. Jako třídní třetí á chtěl být svým žákům příkladem a vzorem. Teď nemohl. Představa, že vchází do své třídy s vlasy až na ramena, podoben zpěvákům pop music, byla otravná. Třetí á by určitě zvlčila. Propadla by špatným návykům. Abrahám by si dal narůst vlasy až na zem. Emil by se naučil kouřit. Děvčata by se začala pudrovat.

Pan učitel proklel Jediný pravý elixír. Našel nůžky. S bolestí v srdci je zvedl k svým náhle příliš krásným a příliš dlouhým vlasům, aby je ostříhal, zkrátil, zničil. Nepodařilo se mu to. Do strašného ticha zavřeštil klakson auta. Dvouhlasá houkačka. Z pokoje.

Pan Tau se překonával.

Kde se vzalo, tu se vzalo, stálo v pokoji auto. Předním blatníkem se dotýkalo kaktusů a zadním knihovny. Byl to šedý mercedes, po kterém Hlavsa toužil. Auto – sen. Zaplnilo pokoj jako přízrak. Vonělo chrómem a leštěnkou. Důvěrně blikalo na učitele reflektory.

Pan učitel se vzdal. Už samozřejmě otevřel přední dveře auta, aby se protáhl kolem volantu k příborníku. V zásuvce měl prášky na spaní. Vzal si tři. Zapil je vodou. Zadními dveřmi auta se dostal zpátky k posteli.

Zavrtal se do peřin.

Řekl si:

Nic se neděje. Spím a zdá se mi sen o autu. Auto v pokoji je nesmysl. Až se probudím, nebude. Věci budou znovu na svém místě, dobré a pořádané. Probudím se a učešu si svých dvaatřicet vlasů na pěšinku. Na stole v kuchyni bude v konvici čaj a v kalíšku vajíčko. Na talíři dvě mrkve. Topinky. A vousatý Echinocactus myriostigma už nebude mít v-o-u-s-...

To už pan učitel usnul a strašný sen se rozplynul a proměnil se v krásný sen o zahrádkách rozkvétajících kaktusů rodu Echinocactus myriostigma, nad kterými poletovali pestré barevné motýli, velcí jako papoušci, a ti motýli mávali do taktu křídly a zpívali přitom Ódu na radost z Deváté symfonie Ludvíka van Beethovena, kterou měl třídní ze všech Beethovenových symfonií nejraději.

Pan Tau si sedl unaveně na blatník auta a pozoroval pana učitele, jak se usmívá ze spaní. Ne, dospělým nerozuměl. Dítě si přeje koloběžku a má radost, když dostane koloběžku. Přeje si, aby svítilo slunce, protože má koloběžku, a aby den nikdy nekončil. To všechno jsou

opravdická přání. Snad nikdy nikomu nechtěl Pan Tau udělat tolik radost, jako panu učiteli, a přece se mu to nepodařilo. Možná je to proto, pomyslel si Pan Tau, že dospělí ani neznají svá skutečná přání. Ukrývají je kdesi v hloubce sami před sebou. Pan učitel chtěl auto, a byl nešťastný, když měl auto. Chtěl, aby mu narostly vlasy, a byl nešťastný, když mu narostly vlasy. Teď spal a usmíval se a sbor motýlů mu k tomu zpíval pod taktovkou Herberta von Karajana:

„Radosti!“

„Věčná radosti!“

Nic víc.

A přece byl šťastný.

Pan Tau zatočil buřinkou a přičaroval panu učiteli do sna ještě více motýlů. Když se Hlavsa probudil, byl den. Do oken svítilo slunce. Auto zmizelo. Kolo v předsíni bylo znovu celé. Třídní si oddechl. Spokojeně si učešal svých dvaatřicet vlasů před zrcadlem v koupelně. V kuchyni byl v konvici čaj a v kalíšku vajíčko. Na talíři dvě mrkve. Topinky. Změnilo se jen jediné. Mezi kaktusy stál už ne vousatý Echinocactus myriostigma.

Do rána rozkvetl.

(Pan Tau)

vysvětlení:

Bordeaux [bordó]

Echinocactus myriostigma [Echinokaktus miriostygma]

von Karajan [fon Karajan]

PRÁCE S TEXTEM:

1. Vyhledej v textu nejdůležitější – klíčová slova.
2. Který předmět je spojen s kouzly pana Tau?
3. Vypracuj osnovu textu.
4. Nahrad slovo elixír synonymem.
5. Co jsou humři, langusty, kaviár?
6. V čem jsou, podle autora, odlišní dospělí a děti?

*